

تشریح چالش رفع مشکل خواندن دانش آموزان

(با مطالعه موردی دانش آموزم پادرا)

(تاریخ دریافت ۱۴۰۳/۰۸/۱۵ تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۱۱/۱۲)

رضوان دولت شاه^۱ منیژه یاری ونوول

چکیده

خواندن به مثابه یکی از مهارت های مهم سواد آموزی در سه دهه اخیر با حجم قابل توجهی از پژوهش ها همراه بوده است. بهبود و پیشرفت سواد خواندن دانش آموزان از وظایف اصلی نظام های آموزشی کشور است. ارتقای این مهارت باید یکی از نتایج و پیامدهای قطعی نظام های آموزشی باشد، طوری که دیگر نیازمند برنامه های تکمیلی بهبود سواد خواندن دانش آموزان نباشیم. پژوهش حاضر به منظور بررسی و توصیف وضع موجود مشکلات خواندن یکی از دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی به نام پادرا و ارائه یک توصیف روشن از چگونگی برطرف کردن این مشکلات و تقویت مهارت خواندن به معلمان و برنامه ریزان آموزشی است. بررسی اولیه نشان داد این دانش آموز در خواندن ضعیف است اینجانب برای رفع این مشکل سعی کردم راهکارهایی را پیدا کنم و مهارت خواندن او را تقویت کنم برای پیدا کردن راه کار نیاز به یک سری اطلاعات داشتم نظیر این اطلاعات را از طریق خود دانش آموز، پرونده وی، معلم سال قبل، والدین و مشاور مدرسه جمع آوری کردم با توجه به این اطلاعات راهکارهایی را یافتم و آنها را با دانش آموز به مرحله اجرا درآوردم در پایان اجرای این راه حل ها (تقویت حافظه دیداری، شنیداری و کنترل تنفس) نتیجه خوبی از پیشرفت دانش آموز به دست آمد.

واژگان کلیدی: مهارت خواندن، حافظه دیداری و شنیداری، راهکار، سواد آموزی

مقدمه

اقراباسم رَبِّكَ الذی خلق بخوان به نام پروردگاری که تو را خلق کرده است (سوره علق آیه ۱)

مهارت خواندن یکی از مهمترین نیازهای یادگیری دانش آموزان در زندگی امروز است. توانایی درک مطلب تفسیر و استنتاج از متون درسی و غیر درسی، دانش آموزان را با افکار و اطلاعات جدید آشنا می کند تا راه (بهتر اندیشیدن) و (بهرتر زیستن) را بیاموزند. (کمبل، ۲۰۰۱) در جهان امروز پرورش خلاقیت یکی از محورهای اساسی نظام های آموزشی است و معلمان نقش مهمی را بر رشد یا سرکوبی خلاقیت دارند. خلاقیت تا حدود زیادی به مهارت هایی همچون خواندن و نوشتن نیاز دارد. خوب خواندن از عوامل مهم پیشرفت، سرگرمی، لذت، رفع خستگی و خلاقیت است. تورنس معتقد است خلاقیت عبارت است از فرایند احساس مشکلات، مسائل، اختلاف نظر درباره اطلاعات، خطا کردن در عناصر و عوامل اشیا، تشکیل فرضیه ها درباره این کمبودها ارزیابی و آزمایش این حدس ها و فرضیه ها، احتمال اصلاح و آزمایش مجدد آن ها و نهایتاً مرتبط ساختن نتایج هاست. (تورنس ۱۳۷۴) اغلب مشاهده می شود دانش آموزی مطلبی را می خواند یا اولیای عقیده دارند مرتب درس می خواند اما نمی فهمد یا دانش آموز دیگری با وجود اینکه تلاش می کند اما در املا نویسی مشکل دارد تمام این اشکالات به ضعف دانش آموز در روخوانی و آگاه نبودن او به روش مطالعه بر می گردد. یک معلم آگاه و علاقه مند به شغل معلمی باید ابتدا روش های مطالعه و روانخوانی را به دانش آموزان خود بیاموزد و سپس در پی برطرف کردن اشکالات در درس دیگر باشد و این مقدور نمی باشد مگر اینکه خود معلم از روش های مختلف مطالعه و روان خوانی اطلاع کافی داشته باشد.

بخش اول: بیان مسئله

تحقیقات مارچ (۱۹۷۲) در نارسایی های زبانی بیکر (۱۹۸۲) گلامن (۱۹۸۳) نارسایی های فراشناختی لیون (۱۹۸۴) در مورد اختلالات خواندن و نوشتن از قبل می باشد. (تبریزی، ۱۳۸۶،

صفحه ۶۵) با توجه به موارد ذکر شده تعداد دانش آموزانی که در برخی از امورات تحصیلی خود دچار مشکل هستند قابل توجه است. به طوری که در هر سال عده ای از این دانش آموزان به دلیل برخی از اختلالات خاص یادگیری ترک تحصیل نموده یا مردود می شوند و یا با حداقل کارایی، نردبان تحصیلی را می پیمایند و به همین لحاظ نظام آموزشی هزینه های زیادی را از این بابت می پردازد، مشکل تنها مربوط به دانش آموزان نیست معلمان نیز به علت عدم آگاهی از طیف اختلالات یادگیری دانش آموزان مشکلات آنان را چندین برابر می کند چون در مواجهه با این مشکلات یا نسبت به آنها بی توجه می شوند یا برچسب هایی مثل کودکان عقب مانده به دانش آموزان می زنند در نتیجه از همان اوایل تحصیل دچار نوعی سرخوردگی و عدم باور توانایی های خود می شوند لذا توجه به اختلالات یادگیری دانش آموزان در روخوانی از مسائل مهم آموزش و پرورش بوده و شناسایی ابعاد مسئله ضرورتی برای معلم و برنامه ریزان است. (هومن ۱۳۹۳، صفحه ۲۳) مایک باست افرادی که دچار اختلال خواندن هستند را به سه دسته تقسیم می کند، گروه اول گروهی هستند که اختلال خواندن آوایی دارند این افراد در ذهنشان لغات زیادی را ذخیره کردند اما در هجی کردن آنها ضعیف هستند. گروه دوم افرادی که اختلال خواندن ایده ای دارند اما در ساختار بینایی لغت مشکل دارند. گروه سوم افرادی هستند که مشکل هر دو گروه را دارند. می توان گفت سبب شناسی این اختلال تقریباً در تمام تئوری ها بر پایه چهار اصل بنا شده است.

۱_ درک بینایی و حافظه بینایی مختلف

۲_ ترکیب بین حسی مختلف

۳_ یادآوری مختل نظم تداعی ها و سری ها

۴_ پردازش کلامی مختل

اما حتما به این نکته باید توجه کرد هر کودک موجودی است بی همتا و مشکل او نیز بی همتاست و شیوه درمان آن نیز بی همتا باید باشد

بخش دوم: اهداف پژوهش

بند اول: هدف کلی

تقویت مهارت خواندن دانش آموز

بند دوم: اهداف جزئی

__ داشتن دانش کافی و خزانه لغت مناسب در ارتباط با متن های نوشته شده و پرمعنی

__ تقویت روان خوانی در انواع متن های مختلف

__ کنترل روش ها برای فهم و اصلاح اشکال های ادراکی

__ تقویت مهارت گوش دادن و سخن گفتن

__ تداوم علاقه و انگیزه برای خواندن

بخش سوم: سوالات پژوهش

چگونه روخوانی و روانخوانی (مهارت خواندن) دانش آموز را تقویت کنم؟

چگونه تعلل و مکث در خواندن را در دانش آموز کاهش دهم؟

چگونه با تقویت مهارت خواندن، موفقیت در سایر دروس را افزایش دهم؟

چگونه می توان بین چهار مهارت گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن ارتباط برقرار کنم؟

بخش چهارم:

بخش چهارم: تعریف عملیاتی واژگان

بند اول: تعریف دانش آموز از نظر علمی

به افرادی می گویند که به فراگرفتن دانش، خواندن و نوشتن مشغول هستند که مقاطع تحصیلی (ابتدایی، متوسطه اول و دوم) را در یکی از موسسات آموزش عالی اعم از دولتی و غیردولتی گذرانده باشد

بند دوم: تعریف دانش آموز از نظر عملیاتی

در این تحقیق منظور از دانش آموز کسی است که در پایه چهارم دبستان فرهنگ و ادب به تحصیل اشتغال دارن

بند سوم: تعریف اختلال یادگیری از نظر علمی

هر اختلالی که در آن موفقیت تحصیلی فرد با توجه به سن، آموزش و هوش و بر اساس آزمون های معیار خواندن و نوشتن محاسبه، از آنچه انتظار می رود بسیار کمتر باشد، اختلال یادگیری توصیف می شود. (اختلال یادگیری هم از جواد میرشکاری)

بند اول: تعریف اختلال یادگیری از نظر عملیاتی

بر مبنای تعریف انجمن نارساخوانی انگلستان نارساخوانی ترکیبی از توانایی ها و مشکلاتی است که فرایند یادگیری را در یک یا چند زمینه از جمله خواندن، نوشتن و هجی کردن تحت تاثیر قرار می دهد. این اختلال ممکن است با مشکلاتی در زمینه های سرعت پردازش، حافظه کوتاه مدت، توالی ادراک دیداری / شنیداری، زبان گفتاری و مهارتهای حرکتی نیز همراه باشد. (به نقل از رید، ۲۰۰۳، صفحه ۲)

بخش پنجم: توصیف وضع موجود

اینجانب رضوان دولتشاه آموزگار پایه چهارم دبستان غیر دولتی فرهنگ و ادب دارای سه سال سابقه تدریس در آموزش و پرورش هستم، امکانات مدرسه در حد متوسط بوده و وسایل آموزشی خوبی در اختیار دارم، والدین اغلب دارای تحصیلات عالی هستند. در ابتدای سال تحصیلی متوجه شدم که یکی از دانش آموزان کلاس چهارم در خواندن فوق العاده ضعیف بود و نمی توانست به راحتی از روی درس بخواند در اکثر مواقع سطر ها گم را می کرد، بعضی از کلمات با مکث بسیار زیاد می خواند وقتی هم از متن خوانده شده از او سوال می شد نمی توانست جواب دهد و در درس املا و امتحانات کتبی نمره پایینی کسب می نمود. با والدین او تماس گرفتم و جویای ویژگیهای فرزندشان شدم مادرش نیز او را تصدیق کرد که فرزندش در خواندن و صحبت کردن دارای مشکلات است و در این زمینه با مشکلات زیادی روبرو شده است و تمایل زیادی برای بهبود خواندن فرزندش دارد. این موضوع بسیار اهمیت دارد چرا که آموزش مهارت خواندن از مهمترین اهداف آموزش و پرورش دوره ابتدایی می باشد مکنین تاش (۱۹۶۴) خواندن را سومین مرحله از مراحل چهارگانه زبان آموزی می داند، خواندن وسیله های اساسی و پایه ای برای سایر مواد درسی است.

بخش ششم: گرد آوری شواهد ۱

ابتدا می بایست دریافت و آگاهی کلی از وضعیت دانش آموز به دست آید. بدین منظور برای جمع آوری اطلاعات به صورت کیفی از چند منبع (مصاحبه با والدین، مصاحبه با معلم، مشاهده تکالیف، امتحانات و عملکرد دانش آموز، استفاده از چک) نیز پرداخته، هدف از جمع آوری داده ها دستیابی به این بینشی کلی در زمینه مشکلات به منظور ارائه برنامه مدون جهت حل مسئله توسط اقدام پژوهی می باشد. از این رو با توجه به روش های زیر به جمع آوری اطلاعات اهتمام ورزیدم.

بخش هفتم: مشاهده رفتار

یکی از نکات بسیار مهم در زمینه شناسایی یک مشکل رفتاری، مشاهده مناسب و دقیق رفتار می باشد. از این رو به مشاهده رفتار دانش آموز پرداخته و آنچه مشاهده گردید به شرح زیر می باشد:

۱. در هنگام خواندن مشکل تنفس دارد
۲. بی توجهی به رعایت علائم نگارشی در خواندن و نوشتن
۳. حذف کردن بعضی از کلمات و بخش هایی از جمله
۴. ادا کردن جملات به صورت کند و بریده بریده
۵. جانشین کردن لغتی به جای لغت دیگر
۶. فقدان درک مطلب
۷. گم کردن توالی خطوط
۸. تکرار کردن کلمات هنگام خواندن
۹. ناتوانی در تلفظ درست کلمات

بخش هشتم: مصاحبه

الف) مصاحبه با معلم سال قبل

در این زمینه با معلم سال قبل خانم صبا ابراهیمی مصاحبه به عمل آمد، وی بیان کرد پادرا در سال گذشته خطی ناخوانا و پریشان در نوشتن داشت و حروف همخوان را جایگزین یکدیگر قرار می داد، گاهی دچار گرفتگی زبان می شد و در خواندن از روی کتاب خوانداری دچار مشکل بود

ب) مصاحبه با والدین

در صحبت با والدین مشخص گردید که پدرش و مادرش دارای تحصیلات عالی می باشند، یک برادر بزرگتر دارد که دانشجوی رشته پزشکی است و فاقد مشکل یادگیری بخصوص خواندن می باشد، اما در طی سال های گذشته به دلیل مجازی بودن مدارس در پی شیوع بیماری کرونا بیشتر اوقات مادر دانش آموز به جای او تکالیف درس را انجام داده، مادر مطالب کتاب را خوانده و مطالعه کرده سپس با زبان عامیانه برای فرزندش توضیح داده، حتی در نوشتن تکالیف به او نیز کمک کرده است. مورد دیگری که از صحبت ها با والدین دانش آموز مشخص کرد این است که به دلیل زایمان زودرس قبل از ۳۷ هفته بارداری کودک نارس بوده و دچار مشکلاتی در زمینه ی بلع شیر بوده به همین دلیل مشکلات گفتار وی تا حدودی به همین مشکل مرتبط است.

بخش نهم: اسناد و مدارک

اسناد و مدارکی که در زمینه مشکل خواندن دانش آموز به دست آمده به شرح زیر است:

__ برگه امتحانات

__ کتاب های کلاس چهارم و مشاهده نحوه انجام فعالیتهای آن

__ فایل روخوانی کتاب فارسی خوانداری

بخش دهم: عوامل مربوط به خانواده، معلم و رسانه

برای اینکه دانش آموزان مهارت خواندن خود را تقویت کنند، نیازمند است که سه نهاد خانواده و رسانه معلم (مدرسه) با هم هماهنگی داشته باشند

بخش یازدهم: نقش معلم

مسئله آماده سازی معلمان برای کاری که برعهده دارند در همه کشورها به ویژه کشورهای در حال رشد از اهمیت ویژه برخوردار است این اهمیت نه نیاری به اثبات دارد و نه تاکید از طرف

همیشه گفته می شود که مدرسه یک قدم از اجتماع عقب تر است زیرا تحولات اجتماعی سریعتر از آن رخ می دهند که مدرسه و معلم بتوانند خود را با آن تطبیق دهند در این صورت معلم چه باید بکند (سانتراک ۱۳۸۷)

معلم می تواند با آموزش صحیح دانش آموزان، آشنایی با مهارت های لازم برای تدریس درس های پایه، نداشتن توقعات بیش از اندازه بالا یا پایین، برنامه ریزی و طرح برنامه آموزشی مناسب، استفاده از فعالیتهای تدریس علمی درست مشکل خواندن دانش آموزان را برطرف کند و مهارت خواندن آن ها را تقویت کند (اختلال یادگیری عباس سلیمی)

مهد کودک ها و مقاطع پیش دبستانی، کودکان را با مهارت های اولیه برای یادگیری روحانی آشنا کنند به این ترتیب کودک مورد ارزیابی قرار گیرد در همین مقطع می توان کودکان دچار مشکل را شناسایی کرد هرچه اختلال یادگیری خواندن سریع تر شناسایی شود مطمئناً می توان با راهکارهای اصلاحی در رفع این نقص گوشید. می توان گفت بیش از هر شخص دیگری معلم پایه های اول، دوم و سوم ابتدایی در شناسایی و ارزیابی نقش دارند.

بخش دوازدهم: نقش والدین

یکی از مهمترین حوزه های پژوهشی در زمینه پیشرفت تحصیلی، سواد خواندن می باشد. یونسکو سواد خواندن را معیاری مناسب برای سنجش پیشرفت آموزشی و تضمین بهبود آن می داند (UNDP ۲۰۰۲) این سازمان اشاره می کند که رابطه های قوی بین سطح سواد خواندن و پیشرفت جوامع وجود دارد حمایت های والدین با رشد هیجانی، رفتاری و عاطفی کودکان رابطه دارد. (مورای، ۲۰۰۹)

درگیری والدین در آموزش فرزندان به معنای مشارکت معنادار والدین در حمایت از یادگیری آموزشگاهی و دیگر فعالیتهای مدرسه می باشد. (مدیر اجرایی، ۲۰۰۷) مطالعات نشان داده اند دانش آموزانی که در فعالیتهای زبان و خواندن در خانه درگیر می شوند آمادگی بهتری

برای فرایند یادگیری برای خواندن دارند. (پژوهش های هانس، روسن گوستافسون، ۲۰۰۴ و لوکانوک، تامما ۲۰۰۵)

والدین می توانند برای تقویت مهارت خواندن در فرزندانشان کارهایی انجام دهند مانند استفاده کردن از وسایل و بازی هایی که به شکل حروف الفبا می باشند، تماشای برنامه هایی که دارای زیرنویس هستند و متناسب با سن کودکان هستند، خواندن کلمات روی تابلوها در خیابان ها، خواندن شعر و.....

بیشترین اثر از بین متغیرهای مورد مطالعه عامل خانواده است. در پژوهش های (صمدی ۲۰۱۳) مشخص شد که عوامل مربوط به خانواده (وضعیت اقتصادی، اجتماعی، تحصیل، منابع آموزشی موجود در خانه و نگرش والدین نسبت به خواندن) بر عملکرد دانش آموزان ابتدایی در مورد خواندن تاثیر معناداری دارد.

بخش سیزدهم: نقش رسانه

هرچه ذهن دانش آموز از اهدافی که به دنبال آن است روشن تر بشود، مسلماً تاثیر بیشتری را در یادگیری وی خواهد داشت به عنوان مثال اگر به نوآموزان بفهمانیم با یادگیری با خواندن و نوشتن شما می توانید کتاب داستان بخوانید و یا می توانید برای دوست و فامیل نامه بنویسید دانش آموز دارای انگیزه میشود. برای به وجود آمدن فرهنگ مطالعه در کودکان و همچنین وجود آمدن انگیزه در آنها باید صدا و سیما و رسانه ها برنامه های خواندن کتاب داستان، اخبار مناسب با آنها و همچنین نمایش فیلم های زیرنویس برای کودکان تهیه کنند تا در نهایت دانش آموزان به سمت مطالعه کردن هدایت شوند.

بخش چهاردهم: پیشینه تحقیق

پیشینه پژوهش عبارت است از بررسی تحلیل آثار سال صاحب نظران و پژوهشگران در یک موضوع خاص از این رو فعالیتی فکری (تحلیلی و انتقادی) است که طی آن پژوهشگر متون و

آثار موجود در زمینه پژوهش را شناسایی می کند و بر اساس یک الگوی مشخص با در نظر داشتن هدف خاص پژوهش خود آن را بررسی، تحلیل و نقد می کند تا در راستای پژوهش خود از آنها استفاده کند.

مروری بر ادبیات پژوهش انجام شده در این زمینه نشان نشان می دهد عوامل متعددی با مهارت خواندن رابطه معناداری دارد. اندازه اثر عوامل خانوادگی بر آموزش بیشتر از سایر عوامل بوده بنابراین به منظور تقویت مهارت خواندن لازم است خانواده ها فرهنگ مطالعه و عادت به خواندن را در محیط خانه ترویج دهند و به ایجاد فرصت های فکری، اجتماعی از طریق مبادله اطلاعات و بحث و گفتگو در ارتباط با خواندن در بین فرزندان خود بپردازند. (فراتحلیل مطالعات مرتبط با مهارت خواندن در دانش آموزان دوره ابتدایی، بهزاد رسول زاده استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۷)

از آنجا که ارتباط چهار مهارت زبانی یعنی گوش دادن، گفتن، خواندن و نوشتن امری مسلم است توجه کافی به رشد دو مهارت شفاهی زبان (گفتن و شنیدن) به تقویت برنامه های آموزشی خواندن و نوشتن به دانش آموزان کمک شایانی خواهد کرد از این رو مجلات رشد نوآموز که سابقه چاپ آنها از مهر ۱۳۶۴ به عنوان (پیک نوآموز) آغاز شد قصد دارد عادت مطالعه را در دانش آموزان افزایش دهد و بر مهارت خواندن و خلاقیت دانش آموزان تاثیر گذارد

مجلات از سوی دفتر تکنولوژی سازمان پژوهش و برنامه ریزی به عنوان منابع تکمیلی کتاب های درسی در اختیار دانش آموزان قرار گرفته است. دانش آموزان در سرعت خواندن، درک و فهم، یادگیری املای صحیح کلمات، مهارت های سخنوری و قصه پردازی پیشرفت می کنند زیرا مجلات نوآموز دارای بخش های مختلفی همچون متن ادبی، شعر، داستان، جدول، بازی کلمات، تصاویر و.... است که با جذابیت خاص تهیه و در اختیار دانش آموزان قرار داده می شود.

ارزشیابی توصیفی با توجه به ویژگی‌های مثبت خود و استفاده از انواع آزمون‌ها و انواع ابزار در ارزیابی به جای تاکید بر طبقه بندی دانش آموزان و مقایسه آنها با یکدیگر، هدایت یادگیری آنان را مورد توجه قرار می‌دهد و طور کلی بر مهارت خواندن و نوشتن دانش آموزان موثر بوده و به رشد توانایی‌های مهارت خواندن و نوشتن دانش آموزان کمک نموده است (تاثیر ارزشیابی توصیفی بر مهارت خواندن و نوشتن، ۱۳۹۳، صفحات ۱۲۸_۱۱۵)

در پژوهش‌های دانای طوسی (۲۰۱۱) مشخص شد که تدوین برنامه درسی متناسب با بافت موقعیت و جهت‌گیری به سمت تفکر انتقادی موجب بهبود خواندن در دانش آموزان می‌شود.

پرلز از سواد خواندن را اینگونه تعریف می‌کند توانایی درک و استفاده از صورت‌های زبان نوشتاری که جامعه لازم می‌داند یا برای افراد ارزشمند است. نو آموزان با این توانایی می‌توانند معنای متون را دریابند. آنها برای یادگیری و شرکت در جامعه باسوادان و یا برای سرگرمی و لذت می‌خوانند. مطالعات پرز (PRIL) یک قسمت از حوزه‌های مورد بررسی انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی است که مشخصاً به بررسی و ارزیابی سواد خواندن در دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی می‌پردازد. هر خواندنی به منظور رسیدن به هدفی انجام می‌شود و البته هدف‌ها در خواندن، چگونگی خواندن ما را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد.

دانش آموزان ابتدایی از خواندن در پی رسیدن به یکی از این دو هدف هستند: الف) خواندن به منظور تجربه ادبی (مطالعه کتاب داستان و ادبیات) ب: خواندن به منظور به دست آوردن اطلاعات (کسب اطلاعات در مورد واقعیت‌ها)

مهم این است که در گفتگو در هر صد از درک متن در پی یافتن چه چیزی باشد که به صورت تیتروار می‌توان به این موارد اشاره کرد نجفی پازوکی ۱۳۹۸

الف) سطح اول خواندن مطالعات پرلز: در ک اطلاعات صریح متن: دانش آموزان اطلاعاتی که صریحاً به صورت مستقیم در متن آمده است را فهمیده و بتواند در پاسخ به سوالات به یاد آورند

ب) سطح دوم خواندن مطالعات پرلز (استنباط): دانش آموزان برای پاسخ به سوالات نیاز به کمی فکر و استفاده از سرنخ موجود و مربوط به متن و البته تجارب خود دارند

ج) سطح سوم خواندن در مطالعات پرلز: تلفیق و تفسیر اطلاعات متن نیاز به فعالیت فکری بالاتری دارد. بین قسمت های مختلف متن ارتباط و همگرایی ایجاد نماید و در نهایت یک معنا و هدف واحدی برای کل متن در نظر بگیرد و از آن نتیجه گیری کند

د) سطح چهارم خواندن در مطالعات پرلز: در یک عنصر زبانی متن، در این مرحله به ساختار و عناصر زبانی نوشته شده توجه می شود (نجفی پازوکی، معصومه، تهران ابوعطا، ۱۳۹۸)

نتایج آزمون بین المللی پرز ۲۰۲۱ اعلام شده و نشان می دهد دانش آموزان ایرانی در آزمون ۲۰۲۱ در توانایی خواندن نمره ۴۱۳ را کسب کردند که در حد معیار بین المللی پایین است.

بخش پانزدهم: اهمیت و ضرورت پژوهش

در عصر حاضر نظام آموزش در هر جامعه نقش قاطع و سازنده بر عهده دارد. سرمایه گذاری های کلان و هزینه های زیادی از طرف جامعه صرف این مجموعه می شود همه حاکی از با اهمیت تلقی شدن نظام آموزش و پرورش به طور اعم و فرآیند آموزش به طور اخص است. از جمله مشکلاتی که نظام آموزشی ما با آن مواجه است مسئله مشکل خواندن است که به هر لحاظ هزینه های تلف شده زیادی متوجه جامعه و نظام آموزشی است زیرا زبان فارسی یکی از مشکل ترین زبان های موجود بوده و مشکلات زیاد و استثنا های مختلفی که یادگیری آن ها

را برای دانش آموزان مشکل می کند دارد بنابراین انجام فعالیت های پژوهشی در مورد اختلالات یادگیری به ویژه مشکلات خواندن بسیار ضروری به نظر می رسد تا از این طریق به دانش آموزانی که گرفتار این اختلال هستند کمک شود و همچنین معلمان از ابعاد مختلف آن آگاهی بیشتری یابند و به کارگیری کارگیری فنون خاصی از وارد شدن خسارات زیاد به نظام و آموزشی و جامعه جلوگیری شود.

بخش شانزدهم: روش شناسی

در این روش با بهره گیری از روش کیفی و نیز با استخراج پرسشهای مرتبط با خواندن و درک مطلب در کتاب خوانداری چهارم دبستان مبتنی بر فهرست راهبردهای خواندن به مثابه روش عملیاتی پژوهش به تحلیل نوع و کارکرد این پرسش ها پرداخته است. برای نیل به این هدف به طور تصادفی تعدادی از دروس کتاب خوانداری چهارم انتخاب گردید، در واقع کتاب خوانداری چهارم دبستان به عنوان نمونه و جامعه مورد مطالعه در این پژوهش را دانش آموز پایه چهارم دبستان تشکیل می دهد.

بخش هیفدهم: عواملی که در آموزش می بایستی مورد توجه باشد

۱_ فضای یادگیری

۲_ زمان یادگیری

۳_ کاهش میزان تکالیف درسی

۴_ میزان دشواری درس (نباید بیش از توان کودک از او انتظار داشت).

۵_ سالگی زبان آموزش (باید از استعمال کلمات مهم و پیچیده پرهیز نمود).

۶_ روابط شخصی بین معلم و دانش آموز در حد مطلوب و حسنه باشد.

بخش هجدهم: انواع مشکلات خواندن و راهکار های درمانی

۱_ آینه خوانی یا وارونه خوانی

مثال: خواندن کلمه (رود) به جای کلمه (دور)

علل:

الف) رشد ناکافی حرکات چشم

ب) عدم غلبه نیمکره مغزی (چپ برتری یا راست برتری).

پ) عدم درک این موضوع مکان حروف یک کلمه باعث میشود که جمله یک کلمه به طور کلی تغییر کند.

ت) رشد ناکافی

ث) تدریس و آموزش نامناسب

ج) تندخوانی و عدم توجه وبی دقتی

چ) در موارد خیلی شدید علت آن ممکن است اختلال در سیستم عصبی باشد.

روش های درمان:

۱_ در تمام فصول فعالیت های مربوط به خواندن تاکید بر آموزش از راست به چپ نمایید (در ریاضیات تاکید از چپ به راست می باشد).

۲_ کلمه یا جمله را با انگشت کارت بپوشاند و از دانش آموز بخواهید به تدریج قسمتی از کلمه یا جمله را که دستان از روی آن برداشته می شود را بخواند.

۳_ کشیدن خط زیر کلمه یا جمله.

۴_ دانش آموز را آموزش دهید تا انگشت خود را زیر کلمه بگذارد و سرعت خواندن خود را با دستش هماهنگ کند.

۵_ کشیدن فلش از راست به چپ زیر کلماتی که دانش آموز در خواندن آنها مشکل دارد.

۶_ کلمه را بر روی تخته بنویسید و از دانش آموز بخواهید که همزمان با تعقیب حروف با انگشت، صدای آنها را بلند بخواند.

۷_ از تخته مغناطیسی و حروف برجسته استفاده کنید و دانش آموز بخواهد بعد از لمس کردن حروف با انگشتان کلمه را بخواند.

۸_ برای اینکه توجه دانش آموز را به اهمیت ترتیب مکانی حروف در کلمه جذب کنید کلمه ای را که دانش آموز اشکال دارد دارد و در بالای کلمه برعکس می خواند بنویسید و از دانش آموز بخواهید که با کشیدن خط حروف بالا را به حروف و پایین وصل کند.

۲_ عادات نادرست خواندن

برای تشخیص علت های فوق یک متن را به کودک بدهید تا بخواند و سپس یک متن ساده تر به او بدهید و در هر دو مورد تعداد کلمات حذف شده را یادداشت نمایید اگر تعداد کلمات حذف شده در هر دو متن یکسان بود نتیجه میگیریم که حذف کلمات به دلیل عادات نادرست کودک است ولی اگر حذف تعداد کلمات در متن ساده تر بیش از متن قبلی بود، علت عدم شناخت کلمه توسط کودک می باشد که در این صورت باید بخش و صداکشی را با او تمرین کرد (حتی اگر بخش و صدا کسی جزو برنامه آموزشی نباشد).

روش های درمان:

الف) جلب توجه کودک به کلمه ای که حذف کرده و نیز اصلاح آن کلمه.

ب) استفاده از کاغذ راهنما (فلش) و یا گذاشتن انگشت زیر کلمه.

ج) کودک می بایستی به همراه سایر کودکان متن را بخواند این کار به روان خوانی او کمک می کند .

د) از فعالیت های رقابتی بین دانش آموزان پرهیز شود و آنان هرگز با یکدیگر مقایسه نشوند.

۳_ جایگزین کردن یک کلمه به جای کلمه (دیگر تغییر افعال به میل خود)

مثال: به جای خواندن کلمه (داد) میخواند (دارد)

علل:

۱-بی دقتی

۲-عدم شناخت کلمه (یعنی کلماتی که با معنی جمله مطابقت ندارد).

روش های درمان

الف) جایگزینی ناشی از بی دقتی : جلب توجه دانش آموز به کلمه جایگزین، خواندن متن همراه با سایر دانش آموزان و در صورت امکان ضبط صدای دانش آموز هنگام خواندن ، گوش دادن دانش آموز به صدای خود.

ب) جایگزینی ناشی از شناخت کلمه:

الف) درست کردن کارت لغات از کلماتی که دانش آموز دچار اشکال می باشد تا دانش آموز ببیند و بخواند.

ب) روی بخش و صداکشی بیشتر تاکید شود (حتی اگر بخش و صداکشی جزو برنامه آموزشی نباشد).

ج) کلمات مشکل را در کلمات ناتمام به کار ببرد. مثال: تصمیم=ت.... میم.

د) دانش آموزا را مطمئن سازید که به اندازه کافی برای هجی کردن کلمه مورد نظر تواناست و به او کمک نخواهد شد.

۴_ تکرار کلمه یا عبارت

علل:

۱- عدم شناخت کلمه و ناتوانی در ترکیب صداها

۲- عادات نادرست هنگام خواندن

روش های درمان

الف) جلب توجه دانش آموز به کلمه یا عبارت تکراری

ب) از دانش آموزان خواسته شود متن درس را همه با هم بخوانند.

ج) از دانش آموز خواسته شود تا قبل از خواندن متن، آن را برای خود مطالعه نماید. (د) در ابتدا مطلب آسانتر (یا حتی یک پاراگراف) در اختیار دانش آموز قرار گیرد و با پیشرفت دانش آموز، را مشکل تر کنید.

ه) از دانش آموز بخواهید تا با انگشت گذاشتن زیر کلمات، سرعت خواندنش را بیشتر کند.

۵_ اضافه کردن کلمات به جمله

۱_ اشکال در درک مطلب

۲_ بی توجهی به متن

اگر کلمه دانش آموز به متن کتاب اضافه می کند با معنی باشد و به جمله ارتباط داشته باشد، نشانگر آگاهی دانش آموز از مطلب مورد نظر است ولی ناشی از بی دقتی اوست. ولی اگر کلمه اضافه شده ربطی به جمله نداشته باشد دلیل آن اشکال در ک مطلب می باشد.

روش های درمان:

(الف) افزایش گنجینه لغات و استفاده از کلمات هم خانواده

(ب) شرح تصاویر کتاب توسط معلم و دانش آموز

(ج) پیدا کردن اصل مطلب در متنی که می خواند تا بداند کل مطلب در مورد چیست

(د) شناخت جزئیات مهم هر متن

(ه) بحث و گفتگو در مورد مطلب یا داستان قبل از خواندن آن

(و) جلب توجه کودک، خواندن متن همراه با سایر دانش آموزان

۶_ کلمه به کلمه خواندن و مکث زیاد روی کلمات

مکث زیاد روی کلمات به دلیل این است که دانش آموز به کلمات و ساختار جمله تسلط کافی ندارد. سرعت خواندن به تنهایی اختلال نیست مگر اینکه تولید اضطراب کند.

علل:

۱_ عدم شناخت کلمه

۲_ اشکال در درک مطلب

۳_ عادات نادرست هنگام خواندن

روش های درمان:

الف) انتخاب متن های آسان تر جهت خواندن دانش آموز

ب) استفاده از کتاب داستان های ساده

پ) بالا بردن توانایی کودک در شناخت کلمات معمول و متداول

ت) استفاده از کارت همراه با تصویر (به این صورت کلمه نا آشنا را زیر تصویر آن بنویسید سپس لغت جدید را در کلمه به کار ببرید)

ث) به کودک اجازه دهید تا متن داستان را بخواند و سپس آن را به صورت نمایش اجرا کند.

ج) به کودک اجازه دهید داستان های مهیج مورد علاقه را با صدای بلند بخواند.

چ) از دانش آموز بخواهد تا متن و اشعار را مرتباً تکرار کند.

ح) از دانش آموز بخواهید تا مطالب کتاب را به صورت گروهی بخواند.

اساسی ترین منظور خواندن، فهمیدن است و اگر همین هدف برآورده شود سایر اهداف آموزش خواندن با کمی کوشش برآورد می شود.

۱_ شناخت حرف ها، کلمه ها و درک معانی آنها

۲_ پرورش قوه قضاوت در کودک

۳_ ایجاد توانایی های مطلوب در خواندن

۴_ گسترش خزانه لغت

۵_ آشنایی با ویژگی های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه خویش و ایجاد قدرت سازگاری با آن

۶_ پرورش قوای ذهنی چون تفکر، تحلیل و ...

۷_ ایجاد علاقه به خواندن انواع کتاب ها و مطالب نوشتاری

۸_ توانایی ترکیب اصوات گوناگون

۹_ توانایی تفسیر و تعبیر تصاویر و مطالب و حدس زدن معنی لغات در ضمن جمله

۱۰_ افزایش توانایی فهم و تحلیل موضوع های علمی مانند ریاضیات، علوم و اصطلاحات علمی

۱۱_ ایجاد حس همکاری، یگانگی و تعاون بین کودکان و پرورش افراد متعهد از طریق درک و برداشت های واقعی از موضوعات

۱۲_ پرورش توانایی تولید افکار و تقویت درجه توجه و تمرکز ذهن برای نتیجه گیری از موضوع

بخش نوزدهم: تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها

پس از مطالعه و بررسی های لازم و صحبت به آموزگاران دیگر و مدیر مدرسه، اطلاعات به دست آمده را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و اشکالات و کاستی هایی همچون (تغییر افعال به میل خود به کار بردن کلمه هم معنی کلمه مورد نظر، عدم رعایت علائم نگارشی، کند خوانی - آهسته خوانی و بریده خوانی جملات، و گم کردن خط به هنگام خواندن) مشخص شد و راههای مناسبی را برای حل یا کم شدن مشکل در نظر گرفتم.

بخش بیستم: ارائه راهکارها

ابتدا باید جعفر خانی او برطرف شود تا خود به خود درس های دیگر نیز پیشرفت کند.

الف) در سطح خانواده :

پیشنهاد می شود والدین اقدامات زیر را برای تقویت سواد خواندن و مهارت های درک مطلب انجام دهند

__ کتاب خواندن

__ قصه گفتن

__ خواندن شعر سرود

__ خواندن تابلو و برجسب ها با صدای بلند

__ تماشای برنامه های تلویزیونی ویدیویی با زیرنویس

__ رفتن به کتابخانه و کتابفروشی برای ترویج فرهنگ مطالعه و عادت به خواندن

__ صحبت کردن با یکدیگر درباره مطالبی که دانش آموز خوانده است

ب) در سطح معلم و مدرسه:

__ استفاده از رایانه و نرم افزارهای آموزشی برای بهبود روش های خواندن

__ آموزش دوره های آموزشی (زبان فارسی ادبیات فارسی، روش تدریس خواندن، روانشناسی تئوری خواندن، یادگیری و رشد زبان کودکان) به عنوان بخشی از تحصیلات

رسمی

معلم از دانش آموزان بخواهد پس از خواندن متن درس موارد زیر را انجام دهند

__ پرسش های درک مطلب و درست و نادرست پاسخ دهند

__ درباره موضوعی که خوانده است مطالبی بنویسند

__ به پرسش های معلم با صدای بلند جواب دهند

__ درباره موضوعی که خوانده است نقاشی کند یا کاردستی درست کند

__ آنچه را خوانده است به صورت خلاصه بیان کند یا نمایش مناسبی بازی کند

__ با دانش آموزان دیگر درباره مطلبی که خوانده است صحبت کند

__ بازی کردن با کلمات جدید و معانی آنها جمله سازی با کلمات و ترکیب کلمات با یکدیگر
به منظور افزایش گنجینه لغات

__ ایجاد علاقه به خواندن با روش های نوین و انگیزشی مانند درست کردن صورتک

ج) در سطح دانش آموز:

__ کنترل تنفس

__ تعقیب کردن نوک مداد در جهات مختلف

__ خواندن کتاب های داستان در منزل یا نزد دوستان خود

__ تقویت حافظه دیداری

__ تقویت حافظه شنیداری

__ تقویت فن بیان و سخنوری

بخش بیست و یکم: راه حل های انتخابی

راهکارها بیشتر به صورت عملی بودند و برای دانش آموزان کلاس چهارم سخت نبودن راه های زیر را از بین راهکارهای پیشنهادی انتخاب نمودم

۱_ کنترل تنفس برای خوب خواندن بسیار مهم است. ابتدا تمرین هایی را که برای کنترل تنفس موثر بود را شروع کردم.

الف) کنترل شعله شمع با فوت کردن

ب) بلند کردن برگه کاغذی با عمل دم

تنفس مناسب، یکی از مهمترین عوامل در رشد گفتار و زبان دانش آموز محسوب می شود. اثرات تنفس در گفتار علاوه بر کیفیت گفتار در سرعت و هماهنگی گفتار نیز به خوبی به چشم می خورد. دانش آموز باید قادر باشد با انبساط سینه ریه ها را از هوا پر کرده (دم) و با خروج هوا از میان تارهای صوتی (بازدم) صوت خام تولید کرده و با حرکت صدای خام از اندام های گفتاری فوقانی صداهای گفتاری را تولید نماید. تنفس مناسب در مهارت خواندن نیز نقش اساسی دارد. تنظیم تنفس هنگام خواندن، مکث های بجا و مناسب، رعایت ریتم، لحن و سرعت خواندن همگی به تنفس مناسب بستگی دارند.

۲_ تقویت حافظه دیداری: جهت تقویت حافظه دیداری از دانش آموزان خواستم که تصویر خوانی کند و به تماشای فیلم های با زیرنویس فارسی پردازد بعد از تماشای فیلم بلافاصله مطالب نوشته شده در زیر نویس فیلم را با سرعت بخواند.

۳_ تقویت حافظه شنیداری:

الف) ابتدا تعداد کلمه را تلفظ کردم و از دانش آموز خواستم که آنها را تکرار کند ابتدا با سه کلمه شروع کردم سپس سه کلمه را به چهار کلمه افزایش داد و از او خواستم که به ترتیب کلماتی را که می شنود را با همان ترتیب بازگو کند

ب) به فایل شنیداری درس، گوش دهد سپس در پایان خلاصه را از آنچه شنیده است برایم بازگو کند

ج) انیمیشن یا فیلم های درسی را مشاهده کنند سپس به سوالات مطرح شده پاسخ دهد

۴_ گسترش خزانه لغات از طریق بازی با کلمات، درک معانی آنها، حدس زدن معنی لغات با توجه به جمله و تصویر کلمات با هدف تقویت مهارت خواندن. در این فعالیت دانش آموز ابتدا با کلمات جدید و دشوار آشنا می شود که در حین روخوانی درس مشکل نداشته باشد و کلمه مورد نظر را به خوبی تلفظ کند

۵_ درست کردن صورتک مربوط به مطالب درسی با هدف ایجاد انگیزه در روخوانی و روانخوانی کتاب خوانداری و مطالب نوشتاری

بخش بیست و دوم: اعتبار بخشی به راه حل ها

پس از بررسی کارهای انجام شده با مقایسه ارزشیابی توصیفی دانش آموز مورد نظر متوجه شدم که کارهای انجام شده در برخی زمینه ها خیلی موثر بوده اما با توجه به اینکه درمان اختلال یادگیری خواندن مشکل ترین نوع درمان است تمام اشکالات دانش آموز به طور کامل برطرف نشده بلکه به زمان و تمرین بیشتری نیاز دارد. از مقایسه نمرات دانش آموزان دیگر و پیشرفت آنان به این نتیجه رسیدند که کارهای انجام شده در کلاس درس باعث شده که دانش آموزان دیگری که در خواندن مشکل کمتری داشتند و بهره هوشی بالاتری برخوردار بودند در کلاس فعال تر شوند. می توان این روش ها در پایه های دیگر نیز استفاده

کرد. در پایه های پنجم و چهارم چون دانش آموزان صداها و حروف را می شناسند بیشتر باید حافظه دیداری، شنیداری و حساسیت شنیداری تقویت شود تا دانش آموز بتواند از آنچه خوانده سوال طرح کند با این روش ها می توان نتیجه خوبی گرفته و کلاس را از حالت یکنواخت بودن خارج نمود و فقط به روش تمرین و تکرار متکی نبود.

بخش بیست و سوم: گردآوری شواهد ۲

دانش آموز پس از مدتی، تا حدودی در روان خوانی و روخوانی تسلط پیدا کرده و بعد از یکبار خواندن از روی درس توسط دانش آموزان دیگر یا خودم و گوش دادن به فایل شنیداری در کلاس می توانست با اشکالات کمتری از روی درس بخواند سپس در دس املا پیشرفت خوبی داشت، در خواندن کمتر مکث می کرد، سطر ها را کمتر می کرد آنچه را می خواند خوبی درد میکرد گم می کرد و می توانست برای من و دیگر دوستان به خوبی توضیح دهد. هم کلاسی ها، هم در کلاس درس به او کمک می کردند و از پیشرفت دوست خود خوشحال بودند و زمان روخوانی دوست داشتند پادرا روخوانی کند و می گفتند او بهتر شده است. دانش آموزان دیگر هم روش هایی را که در کلاس اجرا می شد را دوست داشتند و راهکارها برای دانش آموزانی که در یادگیری مشکل کمتری داشتند خود به خود موثر بود.

بخش بیست و چهارم: پیشنهاد

- درسی تحت عنوان درس خواندن به دروس دوره ابتدایی اضافه شود و برای این در زمان و روش مناسب تدریس ارائه گردد
- روش های سنتی تدریس که در آنها مهارت خواندن دانش آموزان تقویت می شود، احیا گردد، مانند خواندن متون درسی فارسی به صورت گروهی و آهنگین
- از رایانه در افزایش سواد خواندن دانش آموزان استفاده شود، به عنوان مثال: در هر هفته حداقل یک بار دانش آموزان مشق خود را بر روی فلاپی تایپ کرده و آن را

- تحويل معلم دهند و معلم نیز حداقل هفته ای یکبار در سامانه رایانه ای مدرسه از دانش آموزان بخواهد به جای آن که املا را روی کاغذ بنویسند در رایانه تایپ کنند
- اشکال مختلف و متفاوت نوشتاری رایج در جامعه به دانش آموزان آموزش داده شود. مثلاً از آنها خواسته شود دیوار نوشته ها را از خانه تا مدرسه پیگیری و در کلاس برای دانش آموزان بازخوانی کنند و یا تیتروارنامه های مختلف و جمع آوری کرده و در کلاس درس بخوانند و برداشت های خود را از مطالب محتوای بحث بگذارند
- پس از آشنا کردن دانش آموزان با اعیاد و مراسم ملی، مذهبی، حوادث و وقایع روز باورها و اعتقادات امثال و حکم کشفیات جدید علمی از دانش آموزان خواسته شود یکی از این موضوع را انتخاب و در مورد آن سخنرانی کنند
- آزمون نظیر آزمون پرلز هر چند وقت یک بار در مدارس اجرا شود و نتایج آن به اطلاع مدارس و خانواده ها برسد
- افزودن یک نشست آموزش خانواده تحت عنوان تقویت مهارت خواندن و درک مطلب
- اختصاص یک روز به منظور هدیه کتاب به مدرسه یا برگزاری جشن هدیه کتاب با تبلیغات ویژه از صدا و سیما و سایر رسانه ها
- استفاده از دانش آموزان ممتاز پایه پنجم ابتدایی به عنوان معلم، خواندن در کلاس های پایین تر و یا ادغام دانش آموزان کلاس های پایه های مختلف و تمرین خواندن یک متن مشترک متناسب
- تلفیق درس فارسی با درس های مختلف همچون هنر، علوم، ریاضی به عنوان مثال از دانش آموزان بخواهیم دو حیوان پستاندار یک خرنده و چهار پرنده را در جنگل نقاشی کنند و برای نقاشی خود داستانی نوشته و آن را برای سایر دانش آموزان بخوانند.

بخش بیست و پنجم: نتایج

__ پیشرفت در درس املا

__ بهتر شدن روخوانی

__ فهم بهتر مطالب

__ اشتیاق بیشتر به کارهای گروهی

__ پیشرفت بیشتر در دروس دیگر

__ استفاده همه دانش آموزان از روش های اجرا شده و پیشرفت اکثر آنان، مشارکت و دانش

آموزان دیگر و دانش آموز مورد نظر با والدینش و دیگر همکارا

__ نه تنها دانش آموزان از فرایند کار استفاده کردن خودم هم با مطالب، راهکارها، دیدگاه و

تجربه های دیگران آشنا شدم

نتیجه گیری

در طول زمان که از عمر تربیت مدرن می گذرد رفته رفته بر دست اندرکاران علوم طبیعی محرز گشته است که تحقیقات دانشگاهی به تنهایی پاسخگوی مسائل و مشکلات علمی آموزش و پرورش نیستند، لذا این نقطه عطفی شد برای شروع نوع دیگر از پژوهش که بتواند مسائل واقعی محیط کلاس درس و آموزش را حل و فصل کند، این تحقیق همان اقدام پژوهی است. من نیز تلاش کردم با استفاده از این بستر آماده برای حل مسئله ای که در کلاس خود با آن روبرو بودم گام بردارم و برای رسیدن به وضع مطلوب تلاش کنم. جدا کردن خواندن از دروس دیگر غیر ممکن است و کمتر می توان موضوعی را پیدا کرد که با خواندن ارتباط مستقیم نداشته باشد باید قبول کرد که خواندن شرط لازم برای موفقیت در درس های دیگر می باشد، فراگیری که در خواندن صورت مسئله اشکال نداشته باشد خیلی زودتر و راحت تر

راه حل مسئله را می‌یابد. با توجه به نقش روخوانی و روانخوانی و ارتباط آن با دروس دیگر با برطرف کردن اشکالات خواندن و ارائه راهکارهای جهت درس خواندن می‌توان زمینه ایجاد پیشرفت و بهبود یادگیری دروس دیگر را نیز فراهم کرد.

منابع و مآخذ

۱. آهنجیان، محمدرضا و همکاران. (۱۳۸۳). اقدام پژوهی: راهبردی برای بهبود آموزش و تدریس، تهران، وزارت آموزش و پرورش، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
۲. پارسا، محمد. (۱۳۷۴). روانشناسی یادگیری بر بنیاد نظریه ها. تهران، انتشارات سخن.
۳. تورنس، الیس پل. (۱۳۹۲). خلاقیت، ترجمه رضا قاسم زاده، تهران، دنیای نو.
۴. دادستان، پریرخ. (۱۳۷۹). اختلالات زبان، روش های تشخیص و بازپروری. تهران، انتشارات سمت.
۵. رسولزاده، بهزاد. (۱۳۹۷) فراتحلیل مطالعات مرتبط با مهارت خواندن در دانش آموزان دوره ابتدایی، استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور.
۶. رضائی، معصومه. (۱۳۹۷). کنش پژوهی اختلال خواندن، پژوهش و توسعه حرفه ای.
۷. سانتراک، جان دی بلو. (۱۳۸۷). روانشناسی تربیتی چاپ اول، ترجمه شاهده سعیدی - مهشید عراقچی - حسین دانشور، نشر رسا، تهران.
۸. صفوی، امان الله. (۱۳۷۵). کلیات روشها و فنون تدریس، تهران، انتشارات معاصر، چاپ ششم.
۹. قائمی، علی. (۱۳۷۸). خانواده و مسائل مدرسه کودکان، نشر آراین، چاپ سوم. مجلات رشد معلم و مجلات رشد ابتدایی.
۱۰. قبادی، کاووس. (۱۳۹۳). تاثیرات ارزشیابی توصیفی بر مهارت خواندن و نوشتن دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی. (صفحات ۱۳۸ تا ۱۱۵)

۱۱. کریمی، عبدالعظیم و همکاران مجموعه داستان ها و سوال های قابل انتشار مطالعه

پرلز ۲۰۰۱، ۲۰۰۶ و ۲۰۱۱

۱۲. میرشکاری، جواد، اختلالات یادگیری هم ارز. ویراست دهم، فرهنگ واژه های

مصوب انگلستان. تهران، انتشارات فرهنگستان زبان و ادب فارسی.

۱۳. نجفی، پازوکی معصومه. (۱۳۹۴) سواد خواندن چیست؟ و برای تقویت آن در

فرزندانتان چه کرده اید؟ تهران، ابوعطا.

۱۴. نیک سیر، سوزان. (۱۳۹۵). تاثیرات مجلات نوآموز و بریده روزنامه بر مهارت

خواندن و خلاقیت دانش آموزان. (صفحات ۱۴۴ تا ۱۵۳)

۱۵. Campbell, J.R, Kelly, D.L, Mullis, I.V.S, Martin, M.O, Sainsbury, M, (۲۰۰۱). *Fram work and specifications for PIRLS assessment* ۲۰۰۱ (۲nded). Boston college.

۱۶. Danay Toosi, Maryam. (۲۰۰۳). *Issues in teaching, writing, research journal*, No ۲۸, ۷, (Persian)

۱۷. Reid, G. (۲۰۰۳). *Dyslexia: A practitioner, S. Handbook. Third Edition*. John wiley & sons ltd.

۱۸. Samadi, A. (۲۰۱۲). *The effect of family related factors and individual characteristics on reading skills among the primary school students of Guilan province*, Master's thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Guilan, [In Persian]